

Niektóre aspekty uprawy topoli w Iranie

Некоторые аспекты разведения тополя в Иране

Some aspects of the cultivation of poplar in Iran

W maju 1965 r. odbyła się w Iranie XII sesja Międzynarodowej Komisji Topolowej. Niniejsze opracowanie jest tłumaczeniem streszczenia ze sprawozdania J. Chordena, który brał udział w Sesji jako przedstawiciel SEITA (Service d'Exploitation Industrielle des Tabac et des Allumettes). Streszczenie sprawozdania ukazało się w biuletynie SEITA (Bulletin du Service de culture et d'etudes de peuplier et du saule. Paryż — 1965, nr 2).

Dane geograficzne Iranu

W ramach sesji odbyły się dwie specjalistyczne wycieczki mające na celu zapoznanie się z uprawą topoli w środkowo-północnym Iranie. W tę część kraju wchodzi wyżyna o wysokości 1000 m n.p.m. oraz nizina ciągnąca się wzdłuż brzegu morza Kaspijskiego, a obie te części oddzielone są od siebie łańcuchem gór Elbrus, których najwyższy szczyt Demawend osiąga 5465 m. Powierzchnia Iranu zajmuje 1 621 000 km².

Klimat

Nizina nadmorska jest wilgotna i gorąca. Opady wynoszą tu od 1200 mm — na wschodzie oraz do 2100 mm — na zachodzie. Najwyższe opady notuje się na wiosnę i w lecie.

W Nowshahr opady atmosferyczne wynoszą rocznie średnio 1360 mm, a średnia temperatura najzimniejszego miesiąca (styczeń) — -9°C , podczas gdy najcieplejszy miesiąc (sierpień) ma średnią temperaturę 25°C . Wyżyna jest obszarem znacznie suchszym; 240 mm opadów w Kharadj, położonym na zachód od Teheranu i jedynie 100 mm w Isfahan. Amplituda temperatur jest bardzo duża, ekstrema zarejestrowane w Kharadj wynoszą -21°C w zimie i 37°C w lecie.

Różne typy topoli i wierzby

W Iranie rodzaj *Populus* jest reprezentowany przez trzy sekcje: *Turanga*, *Leuce* i *Aigeiros*.

Sekcja *Turanga*

Populus euphratica występuje w postaci wielu starych osobników, przede wszystkim żeńskich. Spotyka się je w okolicy Isfahan, wzdłuż kanałów nawadniających.

Sekcja *Leuce*

Sekcja ta jest reprezentowana przez wiele gatunków i ma w Iranie duże znaczenie. Na północy spotyka się topole białą, z wolnego zapyle-
nia, o rozłożystym pokroju. Niektórzy autorzy nazywają ją *P. pa-*
letskyana, pomimo że prof. Sabeti nazywa ją *P. Caspica*. Gatunek
ten, o niektórych cechach zbliżonych do topoli szarej tworzy w delcie
Sefid Rud drzewostan o powierzchni 6 000 ha. Odnawia się ona tam na-
turalnie o ile było nie niszczy siewek.

Z topól białych uprawianych powszechnie spotyka się dwa kulti-
wary, które J. Chordenon proponuje nazywać *P. alba* cv 'Shirazi'
i *P. alba* cv 'Boumi'. Te dwie topole występują z sobą razem 'Boumi' ma
pokrój piramidalny i kolorowe drewno, podczas gdy 'Shirazi' cechuje
się rozłożystym pokrojem korony z gałęziami prawie prostopadłymi
do pnia i białym drewnem. Drewno pierwszej używa się do produkcji
skrzynek na jarzyny, drugiej bardziej cenne — jest używane szczegól-
nie w stolarstwie. Topole te uprawiane na terenach zalewowych w do-
linie Zaiandeh Rud osiągają produkcję 65 m³/ha w ciągu roku.

Obecnie bada się i rozmnaża w szkółce w Nowshahr sześć innych
klonów topoli białej.

Sekcja *Aigeiros*

Miejscowe topole czarne są związane z gatunkiem *P. nigra*, a nawet
bardziej z *P. nigra 'thevestina'*. Wśród tych topól istnieją doskonałe
klony, jak np. nr 78 z Kharadj i kilka klonów tureckich sprowadzonych
do Iranu w 1964 r.

Różne topole należące do gatunku *P. deltoides* pochodzą z importu,
w którym pośredniczyła Holandia. Na temat ich identyfikacji istnieje
jednak wiele wątpliwości. Topole euramerykańskie *P. x euramericana*
zostały dopiero niedawno sprowadzone, a to dzięki Instytutowi Uprawy
Topoli w Izmit (Turcja), gdzie J. Chordenon sprawuje funkcję
eksperta ONZ.

Najlepsze krzyżówki włoskie są wypróbowywane w różnych więz-
bach, ich rozwój jest znakomity, przede wszystkim rozwój 'I-214'.

Rodzaj *Salix*

Wierzby są licznie reprezentowane w rejonie Teheranu i w różnych
miejscach wybrzeża morza Kaspijskiego. *S. alba* ma znaczenie dominu-
jące, dość licznie występuje również *S. babylonica* i jej krzyżówki oraz
kilka małych grup *S. acmophylla*.

Metody uprawy topoli

Topola w Iranie jest tradycyjnie sadzona w bardzo gęstej więźbie 60—80 cm między rzędami i 20—30 cm w rzędzie. Więżba ta stosowana aktualnie pozwala na posadzenie na 1 ha 50 000 drzew. Cykl produkcyjny przy tej więźbie wynosi 8 lat.

W rejonie Isfahan niektóre plantacje zaczyna się sadzić w więźbie 1×1 m lub $1 \times 0,75$ m, co jest zasługą dr A. Allegri. Więżby te przynoszą większe korzyści plantatorom; sprzedają oni drewno drobnowymiarowe po bardzo wysokich cenach.

Należy stwierdzić, że tendencje do polepszenia metod uprawy topoli zaczynają nabierać realnych kształtów. Irańska służba leśna bierze coraz większy udział w badaniach nad techniką produkcji zakładając szkółki, upowszechniając stosowanie ukorzenionych sadzonek oraz uczestnicząc w doświadczeniach nad stosowaniem różnych więźb.

Perspektywy na przyszłość

Plantacje topolowe w Iranie są zlokalizowane w dolinach rzek. Najczęściej stanowią one ochronne zasłony dla upraw warzywnych i owocowych.

Na wybrzeżu morza Kaspijskiego, na wschód od Chalous z wyjątkiem okolic Nowshahr, plantacje topolowe są nieliczne, na zachodzie natomiast ich rozmiar powierzchniowy nabiera znaczenia.

Stan sanitarny plantacji jest na ogół zadowalający, występujące szkodniki są nieliczne.

J. Chardenson sądzi, że strefa wybrzeża morza Kaspijskiego ma korzystny klimat do uprawy topoli i że na 400 000 ha topola znalazłaby dla siebie idealne lub prawie idealne warunki. Przyjmując, że w tym rejonie założy się z topoli zasłony ochronne w kształcie szachownicy o boku pola 400 m, J. Chardenson uważa, że można by stąd uzyskać produkcję roczną drewna w ilości 250 tys. m³ (obecna produkcja drewna topoli w Iranie wynosi 220 tys. m³ rocznie).

Duża ilość lokalnych klonów topoli zasługuje na zainteresowanie pod kątem widzenia selekcji. W tym celu stworzenie stacji uprawy topoli w delcie Sefid Rud z uwzględnieniem Kharadj, powinno być uznane jako pilne zadanie do zrealizowania. Równoległe z pracami selekcyjnymi powinno się dążyć do doskonalenia techniki uprawy topoli, co zresztą zostało już dobrze zapoczątkowane. W ten sposób przemysłowa uprawa topoli przy użyciu klonów o dużej produktywności będzie mogła być rozwinięta na nizinie nadbrzeżnej morza Kaspijskiego.

W innych rejonach kraju tradycyjne metody uprawy topoli powinny ulec również ewolucji, chociażby częściowej.

Tłumaczyła W. Stawecka